

Elevrörelsens yttrande gällande betänkandet Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)

YTTRANDE 2025-06-13
Dnr. U2025/00630
Utbildningsdepartementet 103 33
Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på ovan rubricerad remiss.

Sammanfattning

Elevrörelsen gör ett gemensamt yttrande gällande betänkandet av Läroplansutredningen. Vi välkomnar den helhetssyn som utredningen genomgående har på styrdokumentet och de förslag utredningen lämnar i syfte att tydliggöra strukturen och öka sammanhängandet av läroplanen som helhet. Vidare ser vi även positivt på betoningen av mer grundläggande kunskaper som anpassas efter barns kognitiva utveckling samt skiftet mot undervisning och lärande över bedömning och betyg.

Vi ställer oss dock kritiska till de nya skrivelserna i läroplanens inledande delar. Även om den renodling och bearbetning av de inledande delarna i läroplanen som föreslås är nödvändig får det inte ske på bekostnad av elevers förutsättningar för inflytande över sin utbildning. Det nya förslaget på läroplanens inledande delar saknar flera övergripande mål och riktlinjer som möjliggör för elever att ta ansvar över sin utbildning. Att både elever, lärare och rektorer tar ett gemensamt ansvar över arbetsmiljön och utbildningen menar vi är avgörande för att skapa en trygg skola.

Särskild kommentar om psykisk hälsa

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer vill göra ett tilläggsförslag om undervisning i psykisk hälsa. Förslaget lyder:

”Kunskaper och färdigheter om psykisk hälsa ska skrivas in tydligare i kursplanen för de obligatoriska skolformerna, från förskoleklass till och med högstadiet. Skrivningarna ska stärkas inom befintliga ämnen idrott och hälsa samt biologi. I framtagnad av nya kursplaner ska det analyseras och övervägas om relaterade skrivningar även ska skrivas in tydligare i andra kursplaner, som ämnena svenska, samhällskunskap samt hem- och konsumentkunskap.”

Vi ser att psykisk hälsa ska bli lika tydligt framskrivet i skolans kursplaner som fysisk och sexuell hälsa. Detta inte minst mot bakgrund av den hos Folkhälsomyndigheten tydligt rapporterade ökade negativa stressen kring skolarbetet. Många insatser genomförs i nuläget på lokal nivå med varierande utfall, där vi ser det som angeläget att med grund i evidens och beprövad erfarenhet systematisera insatserna med grund i kursplaner för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer lämnar synpunkter och kommentarer på nedanstående förslag.

- 3.2** Tillstyrker förslaget om en ny läroplanshelhet för de obligatoriska skolformerna.
- 3.3** Tillstyrker förslaget om att regeringen ska besluta om kursplanerna i sin helhet.
- 4.2** Tillstyrker delvis förslaget om att minska kraven på individualisering samt stärka lärarens roll.
- 4.3** Avstyrker delvis förslaget om inledande delar i nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna.
- 5.2** Tillstyrker förslaget om principer och riktlinjer för nya kursplaner för de obligatoriska skolformerna med synpunkter.
- 5.4** Tillstyrker förslaget om en ny struktur för kursplanerna för de obligatoriska skolformerna.
- 6.2** Tillstyrker förslaget om att åstadkomma balans mellan teori och praktik i de praktisk-estetiska ämnena med synpunkter.
- 7.5** Tillstyrker förslaget om hur läsning ska förstärkas i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna med synpunkter.
- 8.2** Avstyrker delvis ändrade skrivningar om digitalisering i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna.
- 10.1** Lämnar kommentarer på förslaget om Ikraftträdande av nya läroplaner.

3. Helheten i styrningen via läroplanerna

3.2 Förslag och bedömningar om en ny läroplanshelhet för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker förslaget i sin helhet. Vi delar utredningens uppfattning om att en samlad läroplan kommer gynna helhetssynen på styrdokumentet och öka tydligheten för verksamma inom skolan. Kursplanerna och kriterierna är starkt sammankopplade och gynnas av att presenteras som en helhet. Vi ser därför även positivt på utredningens bedömning om att presentera läroplanen som en helhet,

med både bindande och stödjande delar, men påpekar likt utredningen att det tydligt måste framgå vilka delar som är bindande författning och vilka som inte är det.

Vi delar utredningens bedömning om att Skolverkets stödjande material behöver ses över. Tillgängligt, aktuellt stödmaterial med en tydlig vetenskaplig förankring är en viktig förutsättning för att uppnå ett relevant stödmaterial.

3.3 Förslag om att regeringen ska besluta om kursplanerna i sin helhet för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker förslaget med synpunkter. Vi delar utredningens uppfattning om att tydligheten kommer öka om regeringen beslutar om kursplanerna i sin helhet istället för att dela upp beslutanderätten mellan regeringen och Skolverket. Däremot vill vi poängtera att vi anser att expertmyndigheten för skolväsendet är bäst lämpade att ta fram förslag på kursplaner enligt de principer utredningen kommit fram till och vi ser därför att det blir viktigt att involvera Skolverket i framtagandet av kursplanerna, även om beslutanderätten ligger hos regeringen.

Vi vill vidare belysa att en förändrad normgivningsnivå för beslut om kursplaner kan riskera att leda till en ökad politisering av deras innehåll, då regeringsbeslut till sin natur innefattar politiska vägval medan expertmyndigheters beslut utgår från ramar i föreskrifter men där beslutsfattandet i sig inte är politiskt.

4. Läroplanens inledande delar

4.2 Förslag för att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarnas roll

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker delvis förslaget. Med den nya definitionen av undervisningen belyser vi, precis som utredningen, att det är viktigt att säkra att elever inte blir passiva i inhämtningen av kunskaper och värden. Vi påpekar därför särskilt vikten av att elever uppmuntras till aktivitet genom lärarens undervisning, som även utredningen lyfter fram som en förutsättning för en effektiv förmedling av kunskaper och värden. Vi hör samman utredningens förslag om att tydliggöra att undervisningen bestäms och leds av lärare och för ett utvecklat resonemang om detta i vårt remissvar gällande betänkandet Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8). Vi vill här dock framhålla att lärares bestämmanderätt inte står i kontrast till elevers inflytande över undervisningen och ansvarstagande för sin utbildning.

Delen av förslaget gällande stödundervisning lämnar vi utan synpunkter. Vi menar att det är viktigt att dessa förslag är samstämmiga med förslagen i betänkandet Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44) och hänvisar därför till vårt kommande yttrande om ovan nämnda betänkande för kommentarer och ställningstaganden.

4.3 Förslag och bedömningar om inledande delar i nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer avstyrker delvis förslaget. Vi ser återigen positivt på att förtydliga lärarens ansvar över undervisningen. För oss är det en självklarhet att det är lärarens uppgift att planera och genomföra undervisningen. Däremot ställer vi oss kritiska till att det nya förslaget på läroplanens inledande delar saknar flera övergripande mål och riktlinjer som utgör grundläggande förutsättningar för elevers rätt till inflytande över sin utbildning. Under *4.2 elevernas ansvar och delaktighet* inkluderas inte längre att elever ska hållas informerade om frågor som rör dem eller att verksamma inom skolan ska främja elevers förmåga och vilja till ansvar och inflytande över skolmiljön. Dessa riktlinjer menar vi är avgörande för elevers möjlighet till reellt inflytande över sin utbildning. Om elever inte får information om de frågor som rör dem kan de inte heller ta ansvar över sin utbildning.

Betänkandet Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8) lyfter särskilt elevinflytande som gynnsamt för elevers skolprestationer, utveckling av demokratiskt medborgarskap och för skolans ethos eller skolklimat. Vi instämmer med ovan nämnda betänkandes syn på elevers inflytande och bedömning att ett förtydligande av lärarens ansvar för undervisningen kommer sätta tydligare ramar för elevers inflytande i klassrummet, vilket kan anses motiverat i syfte att tydliggöra lärares mandat men inte för att begränsa inflytandet i sig. Det motiverar emellertid inte de övriga ändringar som föreslås i detta betänkande, däribland beskrivna i stycket ovan. Vi vill belysa att den utredning (SOU 2025:8) som specifikt fått i uppdrag att se över frågan om elevers inflytande dragit slutsatsen att det är gynnsamt av flera skäl, vilket inte kan anses gå i linje med de författningsförslag som presenteras härvid. Denna utredning har inte haft i uppdrag att specifikt se över frågan om elevers inflytande.

Vi ser även negativt på att skrivningarna om sexualitet, samtycke och relationer tas bort från de övergripande målen och riktlinjerna. Skolinspektionens senaste rapport på området visar att majoriteten av de i rapporten granskade skolorna behöver utveckla undervisningen om sexualitet, samtycke och relationer¹. I rapporten lyfts även att skolorna behöver ta ett helhetsgrepp kring området för att ge eleverna möjlighet till fördjupning inom ämnet.

Vidare uppger 76% i Folkhälsomyndighetens undersökning UngKAB23 att skolan är deras huvudsakliga informationskälla om sexualitet och relationer. Det är en betydande ökning jämfört med 2015 års undersökning UngKAB15 då endast 55% angav skolan som huvudsaklig informationskälla. När skolan är de flesta ungas huvudsakliga källa till information om sexualitet, samtycke och relationer är det särskilt viktigt att den undervisning som ges är heltäckande och fördjupad. För att skolan ska kunna ta ett helhetsgrepp kring området är det en förutsättning att sexualitet, samtycke och relationer är ett övergripande mål i skolan under rektors ansvar och inte bara i enskilda kursplaner.

I utredningens förslag om skolans uppdrag i de inledande delarna under “skolan står för kunskap och bildning” föreslår vi att den sista meningen ska lyda: “Skolan behöver tillgodose

att eleverna under sin skolgång får konkreta upplevelser inom områden som natur, konst, kultur, socialt engagemang, samhällsservice, idrott, arbetsliv, *föreningsliv* och fortsatt utbildning”. Sveriges Elevkårers rapport F-varning för demokratin (2023) visar att elevkårsmedlemmar i högre utsträckning än icke-medlemmar bedömer att det är stor chans att de kommer engagera sig partipolitiskt eller i någon förening. De bedömer även i högre utsträckning att de kommer rösta i framtida val och upplever i högre utsträckning att de kan påverka sina liv. Konkreta upplevelser i kontakt med föreningslivet bildar demokratiska, engagerade medborgare och borde därför vara en självklar del av skolans uppdrag.

5. Principer och riktlinjer för kursplaner

5.2 Förslag om principer och riktlinjer för nya kursplaner för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker förslaget med synpunkter. Vi delar utredningens uppfattning om att tydliga beskrivningar av vad elever ska lära sig samt när de ska göra det kommer hjälpa lärare utforma sin undervisning och betonar, likt utredningen, vikten av att innehållet i kursplanerna är anpassat efter timplanerna. Undervisningsstrategier kan vara ett bra stöd för lärare så länge dessa, som utredningen föreslår, bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt att de i regel fungerar som ett stöd och inte ett krav.

Betoning på grundläggande kunskaper, en uttrycklig progression mellan stadier/årskurser samt ämnesinnehåll som anpassas efter barns kognitiva utveckling gynnar lärandet. Vi ser även positivt på att kursplanerna betonar undervisning och lärande över bedömning och betygssättning.

Vidare poängterar vi att även om den huvudsakliga målgruppen för kursplanerna självklart ska vara lärare, bör även elever ha en möjlighet att förstå och tyda kursplanerna. Trots att det är viktigare att elever tar till sig kunskap än att de lär sig vad de ska kunna är en förutsättning för att de ska kunna hålla skolan ansvarig för att de får den utbildning de har rätt till, att de har möjlighet att tolka kursplanerna.

5.4 Förslag om en ny struktur för kursplanerna för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker förslaget med synpunkter. Vi delar utredningens uppfattning om att den föreslagna strukturen för kursplanerna skulle bidra till ökad tydlighet, samt att arbetet med framtagandet av kursplanerna skulle underlättas av att reglera strukturen i skollagen.

Vi vill särskilt betona att de betygskriterier som föreslås i utredningen i vår mening endast kan användas med betygssystem likt det som föreslås i betänkandet Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18). Förutsatt att förslagen i betänkandet genomförs ser vi alltså positivt på förslaget om nya betygskriterier samt på förslaget om att sammantagen bedömning ska gälla för samtliga betygssteg.

6.2 Förslag för att åstadkomma balans mellan teori och praktik i de praktisk-estetiska ämnena

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker förslaget med synpunkter. Vi välkomnar utredningens förslag om att praktiska färdigheter inom de praktisk-estetiska ämnena ska betonas. Vi ställer oss dock tveksamma till att starkare koppla delarna om reflektion till elevernas eget görande då det är viktigt att eleverna får möjligheter att lära sig reflektera över andras skapande och inte bara sitt eget. Reflektion och möten med andras verk bygger tolerans och förståelse. Skolan ska vara en arena för detta.

7. Läsning

7.5 Förslag och bedömningar om hur läsning ska förstärkas i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer tillstyrker förslaget med synpunkter. Vi ser positivt på att öka fokus på och göra satsningar för läs- och skrivinlärning men poängterar samtidigt att det kommer krävas ytterligare satsningar för att öka barn och ungas läslust. Läsning är inte längre en självklar del av fritiden och behöver därför utgå ifrån barn och ungas egna bokval samt läslust. Om läsning blir för tydligt anknutet till kravställning från skolan får vi en läskunnig befolkning men inte en läsande befolkning.

8. Digitalisering

8.2 Förslag om ändrade skrivningar om digitalisering i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer avstyrker delvis förslaget. Vi ser positivt på att digitala medel ska vara ett verktyg och inte ett mål i sig men ser samtidigt risker med att helt eller delvis utesluta inslagen av digitala verktyg i undervisningen. Läroplanen bör ta hänsyn till dagens digitaliserade samhälle och därför väva in arbetet med digitala verktyg på ett klokt sätt som följer skolans mål och samtidigt rustar elever med de kompetenser de behöver.

Det är viktigt att elever i skolan får lära sig om digitaliseringens påverkan i och på samhället och att de får möjlighet att utveckla ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt. Samtidigt riskerar den restriktivitet kring digitala inslag i undervisningen som utredningen föreslår att leda till att det elever får lära sig i skolan hamnar väldigt långt från deras verklighet. Det riskerar även att leda till en försämrad digital kompetens hos barn och unga, framför allt för barn med en svagare socioekonomisk bakgrund. De ojämlikheterna gällande digital kompetens som utredningen redogör för riskerar alltså att bli större.

Även om en mer frekvent användning av digitala verktyg, som utredningen påpekar, inte per automatik leder till en utvecklad digital kompetens, är det en förutsättning. De digitala

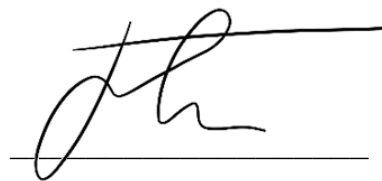
inslagen måste sedan kombineras med de förslag utredningen lämnar om innehåll i undervisningen som stärker elevers utveckling av ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt

Regeringen har, bland annat genom den STEM-strategi för Sverige som presenterades tidigare i år, en uttalad ambition om att stärka Sveriges roll som framstående tekniknation. Vår bild är att betänkandets syn på digitala verktyg, tillsammans med skrivelser till AI-kommissionens direktiv om att "inte lämna förslag som avser skolväsendet" (2023:164, s. 2) medför en risk att denna ambition inte kan omsättas i handling. Detta särskilt avseende den roll som artificiell intelligens kan komma att spela i utveckling och drift av svensk skola och utbildning.

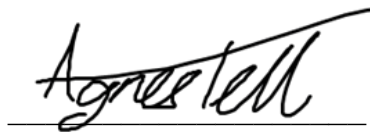
10. Genomförande av nya läroplaner och behov av andra förändringar

10.1 Ikraftträdande av nya läroplaner

Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer delar utredningens bild om att det är viktigt att det är samma övergångstid som för betänkandet Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18). Vi vill särskilt poängtera att de föreslagna betygskriterierna inte kan införas innan den föreslagna normeringen av betyg införs och understryker därför vikten av att synka införandet av det nya betygssystemet och de nya betygskriterierna.

Jonatan Lamy
Ordförande
Sveriges Elevkårer

Agnes Tell
Ordförande
Sveriges Elevråd